

Loodusväärtuste hoidmise finantsmehhanism

Metsanduse suunamiseks kasutatavate finantsmajanduslike meetmete (toetused, hüvitised, maksud jms) praegune maht, struktuur ja rakendamise põhimõtted ei toeta piisavalt jätkusuutliku metsamajanduse eesmärkide saavutamist	
Probleemid	<ul style="list-style-type: none"> • Piirangute õiglase hüvitamise meetmed ei ole olnud piisavad; • Metsa loodusväärtuste hoidmise finantsmehhanism ei ole piisav, jätkusuutlik ja õiglane; • Piirangutest tulenevate saamata jäänud tulu kompenseerimine metsaomanikele ja kohalikule omavalitsusele pole sageli piisav või puudub üldse; • Ökosüsteemiteenuste turupõhised mudelid puuduvad; • Riik ei toeta ega suuna loodushoidlikku metsamajandust.
	<p style="text-align: center;">Ettepanek</p>
	<p style="text-align: center;">Kuidas lahendab</p>
1	<p>Piirangute õiglaseks hüvitamiseks:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuleb kõigist seatud ja seatavatest piirangutest põhjustatud saamata jäänud tulu erametsaomanikule hüvitada (kogu looduskaitse, muinsuskaitse, kaitsemetsad, liinialused metsad jm, riiklikul ja KOV tasandil) - arvestada rahaliste vahendite olemasoluga piirangute kehtestamisel (sh nii riiklikul kui KOV tasandil ja kinnisvara omandamisel riigi poolt) - analüüsida olemasoleva metsatoetuste süsteemi toimimist ning vajadusel seda muuta (piirangute/kompensatsiooni suurem diferentseerimine, sertifitseeritud metsa eristamine, maamaksusüsteemi muutmine jm) - vähendada piiranguid
EEML	<p>Piirangu kehtestajal peavad olema rahalised vahendid piirangu kehtestamise kompenseerimiseks. Näiteks KOV planeerib piirata asula ümbruses metsade majandamist, planeerimise käigus tuleb kavandada eelarvesse vahendid kompensatsioonide maksmiseks. Sama kehtib ka riigi poolt planeeritavate piirangute puhul, riigiasutusel on ettenähtud vahendid piirangute kompenseerimiseks, kui tahetakse uusi piiranguid kehtestada tuleb vahendeid juurde saada või revideerida olemasolevate piirangute otstarbekust.</p>
EPKK	<p>Olukorra lahenduse ettepanek:</p> <p>1) hüvitada kõigile looduskaitsete piirangutega alade erametsaomanikele saamatajäänud tulu, sõltumata sellest, kas ala jääb Natura 2000 võrgustiku alale või mitte. Lubamatu on piiranguvööndite kompensatsiooni vähendamine, kuna see tekitab metsaomanikele majanduslikku kahju.</p> <p>2) teostada olemasolevate kaitsealade tulemuslikkuse uuring- milles tuua välja, mille jaoks kaitseala oli loodud, missuguseid kaitse võtteid rakendati,</p>
	<p>Olenemata piirangu kehtestamise alusest (looduskaitse, muinsuskaitse, tiheasustus, sanitaarnõuded jne) tuleb metsaomanikule saamata jääv tulu kompenseerida. Igasuguste piirangute planeerimise käigus tuleb kavandada kompensatsiooni maksmisega seotud kulutused. Finantsmehhanism peab tagama kompensatsiooni maksmise (saamata jäänud tulu, võõrandamine) piirangu kehtestamise hetkest alates.</p>
	<p>Eesti maaelu arengukava 2014-2020 vahenditest hüvitatakse looduskaitsete piirangute tõttu saamata jäävat tulu Natura 2000 võrgustiku alal piiranguvööndis, sihtkaitsevööndis ja projekteeritaval alal ning sihtkaitsevööndis väljaspool Natura 2000 ala.</p> <p>Väljaspool Natura alasid on erametsamaid piiranguvööndites ca 13 700 ha. Neile eraldiseisvat toetusmeetet praegu olemas ei ole ning see seab metsaomanikud ebavõrdsesse olukorda</p>

	kuidas on kaitsekord taganud seatud eesmärkide täitumise, jms. Tulemustest lähtuvalt analüüsida, kas sellisel moel kaitsealade moodustamine täidab oma eesmärgi või ei suudeta juba olemasolevaid alasid piisavalt tõhusalt ja tulemuslikult hallata.	
EMA	Omanike õiguste piiramist tuleb õiglaselt ja üleliigsete viivitusteta kompenseerida, et omanikud oleksid motiveeritud piirangutest kinni pidama. Tuleb välja selgitada omanike nägemus piisavatest toetustest ning kui see nägemus on põhjendatud, siis tuleb luua toetuste süsteem, mis võimaldab piirangutest saamata jäänud tulu riigi poolt õiglaselt kompenseerida. Samuti tuleb tagada kohalikele omavalitsustele rahalised vahendid, et ka kohalikud omavalitsused saaksid täita endale seadusega pandud kohustusi ning vajadusel uusi looduskaitsealasid tekitada ilma, et neil tekiks selle tõttu maamaksust saamata jäänud tulu tõttu liiga suured väljaminekud, mis omakorda ei mõju omavalitsustele kaitsealade loomisel motiveerivalt.	
Kotkaklubi	Vajalik on jätkata eraomanikele saamata jäänud tulude kompenseerimist, sh väljaspool Natura alasid, nt kotkaste püsielupaikades. Leevendada tuleb viimastel aastatel vähenenud toetussumma probleemi ja selle objektiivset kommunikatsiooni, kus sihtkaitsevööndis lubatud 110 euro suuruse toetuse asemel laekub toetust tegelikult u 95 eur/ha.	
KeM	Tagada kohalikele omavalitsustele õiglane ja võrdne hüvitis maamaksu saamata jääva tulu katmiseks.	
EMPL	Õigusriigile kohaselt tuleks kõik piirangud kiiresti ja õiglaselt hüvitada. Oluline on hüvitada nii lühiajalised, kui ka pikaajalised kulud. Heaks näiteks on püsimeetsandusest tekkiv metsade tootlikkuse langus, mis mõjutab metsaomandi väärtuse langust ka väga pikas vaates.	Lahendab sotsiaalseid pingeid, mis tekivad piirangute kehtestamisel.
EMÜ	Jõuda olukorrani, kus Looduskaitseaduse §20 kohaselt kinnisasja omaniku ja riigi kokkuleppel toimuv kinnisasja omandamine riigi poolt leiab aset	

	<p>samaaegselt looduskaitsete piirangute kehtestamisega.</p> <p>Tegevuste sünkroonsus vähendaks pingeid avaliku ja erahuvi vahel loodushoiualaste piirangute rakendamise suhtes.</p>	
Asko Lõhmus	<p>Probleemikirjeldus keskendub juba lahendusele – maadevahetus kui minevikus läbiproovitud ja loodetavasti paremini rakendatav praktika. Nõus, et erandjuhtudel võib see olla võimalik, kui ökoloogilised või sotsiaalsed väärtused, mis tänu piirangutele säilivad või edenevad, on tõendatult väga suured. Kahtlane siiski, kas petuskeeme on võimalik välistada, kuivõrd maa hinna määravad keerulised ja siseinfo alusel prognoositavad (nt infrastruktuuriarendus vm) protsessid.</p>	
EPKK	<p>Riigile maade omandamise protsess on pikk ja aeglane, oluliste piirangute mõiste ei ole metsaomanikule üheselt mõistetav. Lisaks peab metsaomanik maa riigile omandamise tasult maksma tulumaksu! See piirab maaomaniku võimalust soetada asemele samaväärne maatükk kusagil mujal. Tegemist on maaomaniku jaoks ebaõige maksustamisega, kuna keskkonnahüvede pakkumine on suunatud avalikkusele.</p> <p>Olukorra lahendamise ettepanek: viia sisse võimalus piirangutega alade vahetamiseks RMK hallatavas alas oleva majandusmetsaga, lõpetada riigi omandisse müüdud maa eest saadud tasu tulumaksuga maksustamine. Juhin tähelepanu, et metsamaa on niigi kõige kõrgemalt maksustatud (maamaksumäär).</p>	
Kotkaklubi	<p>Kaitsealuste maade riigile omandamist tuleb kiirendada ja saamata jäänud tulude kompenseerimist jätkata (ka väljaspool Natura alasid). Aitab lahendada probleeme Ü.4.1., U.4.2., Ü.4.3</p>	<p>Vajalik on kiirendada kaitsealuste maade riigile omandamise protsessi, sest ootejärjekorrad on jätkuvalt mitme aasta pikkused. Kaitsealuste maade riigile omandamine on parim moodus kaitseväärtuste pikaajaliseks säilitamiseks.</p>

KeM	Tagada oluliste piirangutega kinnisasjade riigile omandamine mõistliku aja jooksul.	
KeM	Analüüsida metsatoetuste süsteemi praegust toimimist , vajadusel nt kehtestada põhjendatud toetuse määrad vastavalt seatud piirangutele.	Esmalt tuleb praegust olukorda analüüsida. Loodusväärtuse hoidmiseks on omanikud rohkem motiveeritud, kui seda soodustatakse või kompenseeritakse õiglasel viisil. Sh tuleb luua täiendav toetussüsteem piiranguvööndites väljaspool Natura 2000 alasid, selgitada kompenseerimiskohustust planeerimisseaduse alusel kehtestatud kitsenduste hüvitamiseks ning kaaluda ka säilikpuude jätmise kompenseerimist. Seejuures tuleb silmas pidada kuluefektiivsust (bürokratia jm).
MeM	Senisest enam diferentseerida piirangute kompenseerimist ning leida nende õiglaseks hüvitamiseks täiendavad rahastamisallikad.	Metsa loodusväärtuste hoidmine jätkub ja seda kompenseeritakse (osaliselt) toetuse abil. Metsa müügist saamata jäänud tulu kompenseeritakse erametsaomanikule vastavuses piirangute suurusega. Aitab lahendada ka probleeme: K.1.10 Mõnedes metsaökosüsteemides ei ole varem kasutatud metsakasvatuse võttestik alati olnud ökoloogiliselt jätkusuutlik, senisest rohkem tuleb arvestada võimalike kliimamuutuste mõjudega ja K.1.12 Metsade raiejärgne uuendamine erametsades ei ole piisav metsade efektiivse süsiniku sidumise seisukohalt.
Asko Lõhmus	Esmase lahendusena leida arvestuslikud puuduolevad summad (probleemikirjelduses mainitud 3 mln EUR/a), järgnevad sammud kavandada kompleksanalüüsist lähtuvalt. Täiendav abinõu on riigipoolne toetus metsaomanikele säästva metsanduse sertifikaadiga seotud asjaajamisel , arvestades, et sertifitseerimisnõuete täitmine üheaegselt küll tekitab kulutusi (nt 10% metsa väljaarvamine majandustegevusest või loodusväärtuste kaardistamine), kuid teisalt annab juurdepääsu näol puidurule konkreetset majanduslikku tulu. Idealis need tasakaalustavad teineteist ja loodusväärtuste kompenseerimine on vajalik ainult ulatuses, mis ületab sertimisnõudeid.	

Asko Lõhmus	Looduskaitsete piirangute osas maaomanikele vt Ü.4.2 ning üldise raamistiku osas käesoleva probleemipüstituse preambulit. Kohalike omavalitsuste tulubaasi vähenemist kaitstavate maade maamaksu võrra saaks kompenseerida näiteks nii, et intensiivmetsanduse maksustamisest saadud tuludest („lageraiemaksust“) suunatakse vähenemismäär piisavalt ületav summa KOV vahenditesse. Kommunikatsiooniliinide talumise osas võiks kaaluda täiendava kompensatsiooni eraldamist parandkooslustega seotud meetmetest olukorras, kus liinialust maad majandatakse parandkooslusele sarnanevas vormis (niidutoetus).	
EMPL	Vähendada kordades piirangute hulka ja siis on ka võimalik leida meetmed ja vahendid.	Probleemi „Piirangute õiglase hüvitamise meetmed ei ole olnud piisavad“ ettepanek.
EMPL	Vähendada kaitstavate metsade pindala. Tõenäoliselt sellises mahus majanduspiiranguid metsade osakaalu ei suuda ühiskond kanda. Vähemalt meist oluliselt rikkam EL-i riigid suudavad kinni maksta kordades väiksemat inimtegevuse keeluga kaitsealade võrgustikku.	Probleemi „Metsa loodusväärtuste hoidmise finantsmehhanism ei ole piisav, jätkusuutlik ja õiglane“ ettepanek. Tekib eeldus jätkusuutliku finantsmehhanismi rakendamiseks. Kulutada saab nii palju kui on mida kulutada. Sellisel kujul on võimalik üles ehitada õiglane kompenseerimise süsteem
2	Ökosüsteemiteenuste arvestuspõhimõtete arendamiseks: <ul style="list-style-type: none"> - hinnastatakse ökosüsteemiteenused - luuakse ökosüsteemiteenuste turg vm kompensatsioonimehhanism 	
EEML	Erametsaomanikud pakuvad ühiskonnale ökosüsteemseid teenuseid ilma, et omanik midagi vastu saaks. Ei ole mehhanismi mille alusel arvutada ökosüsteemsete teenuste, sealhulgas süsiniku sidumise rahalist väärtust. Enamus erametsi on külastajatele avatud, omanikud ei ole keelanud korilust, metsades puhkamist ja sportimist. Metsaomanikel on peamine võimalus oma maalt tulu teenida läbi puidu müügi.	Selleks, et tekiks alternatiivseid tulusaamise võimalusi tuleb hinnastada ökosüsteemseid teenuseid.
Asko Lõhmus	Õiglane oleks nende ökosüsteemiteenuste turustamine, mille metsaomanik on ise loonud, aga selliseid tervikteenuseid on väga vähe: pigem on küsimus, kui palju on metsaomanik aidanud looduslikele protsessidele kaasa ja hoidunud neid	Probleem on lahti kirjutamata ja seetõttu on lahendamine ebaselge. Riiklikult toimuvad protsessid (nt ELME projekt) loovad eeldusi vähemalt ökosüsteemiteenuste arvestuse sisseseadmiseks. Laiemalt võttes on küsitav, mil määral

	<p>protsesse kahjustamast. Kahjustamise vältimise puhul on aga adekvaatsem finantsmeede (vabastamine) keskkonnamaksust. Küll võiks kaaluda toetuste ümberorganiseerimist intensiivmetsanduselt looduslähedase metsanduse suunas, vt K.3.2.</p>	<p>ökosüsteemiteenuste turud maailmas välja kujunevad ja siseturgu neile teenustele ei pea ma õiglaseks.</p>
Eesti Metsaselts	<p>Tuleb hinnastada ökosüsteemiteenused ja kõik tulud, mis metsaomanikel jäävad piirangute tõttu saamata, tuleb koheselt kompenseerida.</p>	
KeM	<p>Jätkata ökosüsteemiteenuste kaardistamise ja rahalise hindamise ning hinnastamise mudelite välja töötamisega, teema teadvustamine ühiskonnas. Sh töötada välja ja juurutada erarahastusel toimiv kompensatsioonimehhanism.</p>	<p>Aitab vähendada looduskaitsealistest piirangutest tulenevat koormust riigieelarvele</p>
3		
	<p>Loodushoidliku metsamajandamise suunamine läbi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - maksustamissüsteemi muutmise (tulenevalt metsa majandamise intensiivsusest, raadamise maksustamine - toetuste (toetatakse sertifitseerimist, tuleohutusmeetmete kasutamist, ei toetata metsa uuendamist) - metsaomanike teadlikkuse suurendamise (lageraie alternatiivid, riigimetsa loodushoidlik metsa majandamine) - senise tegevuse (metsade kaitse, nõuded metsa raiele) 	
Kotkaklubi	<p>Maa maksustamise süsteemi muutmine majandamisintensiivsust arvestavaks. Aitab lahendada probleemi Ü.4.3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vajalik on tagada, et intensiivselt majandatavatelt aladelt laekuv maamaks kompenseerib üldise huvi tarvis hoitavate alade maamaksu soodustusi. • Vajalik on tagada, et avalikkusele, sh omavalitsusele mittemajanduslikke hüvesid pakkuvad metsamaad omavad ka tulevikus maamaksu soodustusi.
KeM	<p>Riik toetab jätkuvalt säästva metsamajandamise sertifitseerimist</p>	<p>Metsaomanikud on rohkem motiveeritud oma metsa säästlikult majandama ja saavad tulevikus oma müüdava puidu eest rohkem tulu</p>
Siseministeerium	<p>Toetusmeetmete olemasolu metsaomanikele tuletõkestusribade ja -vööndite, tuletõrje veevõtukohtade, päästetehnika juurdepääsuteede, metsatulekahjude avastamissüsteemide, ohutute lõkkekohtade ja ohutuslaste teavitusviitade rajamiseks.</p>	
Asko Lõhmus	<p>Maksu- ja toetuspoliitika muutmine, lähtuvalt Rio deklaratsioonide põhimõtetest. Toetused ei tohi kujundada turumoonutust intensiivsete metsandusvõtete kasuks (nagu lageraiejärgse</p>	

	<p>uuendamistoetusega), samuti tuleb pidurdada metsamaa liikumist intensiivselt majandavate firmade kätte ja eriti 'land grabbing' praktikaid (müügile järgneb lageraie, millega ostetakse uus mets jne.). Põlise metsamaa raadamine olgu kõrgelt maksustatud. Riigi huvides peaks olema parandada metsa majandajate sertifitseerimisvõimekust ja ühtlasi edendada näiteks infost olenevaid sertimisnõudeid: info ohustatud ja kaitstavate liikide vm loodusväärtuste paiknemise kohta, mida serditud omanik peab järgima. Puitkütuste doteerimine taastuenergiانا tuleks lõpetada (K.1.9). Riigimetsa Majandamise Keskus olgu loodushoidlike metsamajanduspraktikate (sh püsimetsanduse) katsetaja ja eeskuju eraomanikele. Keskkonnaministeeriumi suhtekorralduse esmaseks printsiibiks peab olema mitte oma tegevuse õigustamine, vaid tõese keskkonnainfo esitamine, vastavalt Aarhuse konventsiooni põhimõtetele. Kaaluda tasuks juhtimisstruktuuri, mis sooviks just säästlikku metsandust (nagu tasakaalustatud nõustamine ja kaasavad otsustuskogud).</p>	
KeM	<p>Lageraie alternatiivide alase teadlikkuse tõstmine metsaomanike seas.</p>	<p>Et suunata loodushoidlikku metsa majandamist. Vajalik analüüsida erineva suurusega lageraiete mõju elurikkusele vs turberaied, sh nende majandusliku tulu analüüsimine.</p>
EMPL	<p>Ei nõustu antud väitega. Kaitstavate metsade pindala on moodustab üle 25% kogu metsade pindalast, samuti on kehtestatud nõuded säilik-, lama-, põlis- ja surnud puude jätmiseks raiesmikele.</p>	<p>Probleemi „Riik ei toeta ega suuna loodushoidlikku metsamajandust“ ettepanek.</p>